

Posudek na bakalářskou práci Marka Borče: *Sionismus Hannah Arendtové*

Kolega Marek Borč si v bakalářské práci klade otázku po vztahu Hannah Arendtové k sionismu a postupuje analýzou nejprve jejích méně známých textů k židovským tématům a politice ze čtyřicátých let a poté Eichmanna v Jeruzalémě. Právě část věnovanou textům ze čtyřicátých let považuji za nejzajímavější, neboť zde Borč představuje texty, které jsou povýtce velmi málo známé a čtené. Z Borčova výkladu přitom plyne, že právě z těchto konkrétních reflexí aktuálních témat a praxe se rodí mnohé teze jejích velkých pozdějších spisů *Původ totalitarismu*, *Vita activa* nebo spisu *O revoluci*. V kritické reflexi politické praxe vzniká Arendtové představa o neudržitelnosti konceptu národního státu, koncepty jednání, plurality, svobody. Přes interpretaci kibuců se dostává k významu „grassroots“ aktivismu, který hraje tak velkou roli v jejích pozdějších textech *O revoluci* nebo občanské neposlušnosti. Borče ovšem spíše než geneze politické teorie Arendtové zajímají konkrétní argumenty a postoje vůči sionistické politice. Z Borčova výkladu plyne, že onen vztah k sionismu je v zásadě nahodilý: pakliže Arendtová pracovala v sionistických organizacích, bylo to dáno spíše nutností dělat něco praktického *jako Židovka a jednat* v časech, kdy mnoho schůdných možností pro židovskou intelektuálku a později emigrantu nebylo. Arendtová to vyjádřila v rozhovoru s Gaussem lakonicky přesně: *oni (sionisté) jediná byli připravení*. Dle Borče byla Arendtové blízká jak snaha o politickou akci, tak silná kritika židovské asimilace. Asimilace je pro ni výrazem naivity židovských „*parvenu*“, kteří doufají, že budou přijatí do *high society*, když se vzdají svého židovství. To je v rozporu s Arendtovým postojem vůči všem podobám diskriminace. Náležitá obrana vůči diskriminaci nespočívá v popření rozdílu (třídního, rasového, národnostního), ale v jeho afirmaci. Asimilace pak znamená ústup plurality a oportunistickou akceptaci nerovnosti, která se nakonec stejně proti *parvenu* obrátí.

Velmi zajímavé je pak Borčovo představení textu *Zionism Reconsidered*, v němž je zřetelně přítomná kritika konceptu národního státu a střeoevropského konceptu národa, který dle Arendtové sionismus převzal. Tento koncept pak v jejích očích nutně musí vést k podobným důsledkům, k jakým vedl ve střední Evropě, tedy k trvalému etnickému napětí, politické nestabilitě a hrozbě vojenských konfliktů. Vznik židovského státu Izrael pak Arendtová vidí jako opakování stejné chyby, jakou byl vznik nových národních států po 1. světové válce, které z milionů lidí učinily občany druhé kategorie. Arendtová místo toho vybízela k různým typům federativního uspořádání a tedy také adopcí politického konceptu národa, který stojí na sdílené akceptaci politických principů a nikoli na etnicitě. Borč na tomto místě vhodně přikládá exkurz k *Původu totalitarismu* a slavnému výkladu o kolapsu národních práv. Zde bych uvítal rozšíření výkladu i o kapitolu věnovanou „kontinentálnímu imperialismu a pan-hnutím“, aby se ukázalo, co ze střední Evropy se v sionismus zachovalo.

V závěrečné kapitolách Borč přistupuje k obligátnímu výkladu *Eichmanna v Jeruzalémě* a polemiky s Gerschomem Scholemem. Jeho výklad je vhodně zaměřen jen na kritiku politiky Davida Ben-Guriona. Trochu větší prostor by ale mohl být věnován polemikám, které reportáž Arendtové vyvolala, i když by tím byl asi překročen formát bakalářské práce. Stejně tak bych

uvítal, kdyby byla větší pozornost věnována i korespondenci a osobním vztahům Arendtové (zejména s K. Blumenfeldem, H. Jonase a G. Scholemem).

Borčův výklad je obsahově velmi zajímavý a věcný. Práce je dobře strukturovaná a poskytuje zajímavý a přínosný vhled do méně známých témat myšlení Hannah Arendtové. Bohužel kvalitu práce poněkud sráží její jazyková úroveň, která není zrovna příkladná. Práce obsahuje nepěkné anglicismy („v poli židovské politiky“ na s. 5; „Co následuje je hluboce ironická...“ na s. 20), ale i chyby ve větné skladbě: „podíl na válce, která hrozila stát se jejich záhubou“ (s. 21). Podivná spojení („prudce kritickým článkem“ – s. 23), nebo spojení vysloveně chybná nebo nesrozumitelná („více zasluhujících záležitostí“; s. 29). Také přechodníkům je radno se vyhnout („ukazující, jak málo sami sobě rozuměli“; s. 36).

Obsahově je práce výborná, postavená na původní analýze primárních textů, jazyková úroveň ji však půl stupně až o stupeň sráží. Navrhuji tedy hodnocení **výborně až velmi dobře**.

K diskuzi: Na s. 39 kolega Borč píše, že jediným způsobem, jak získat lidská práva, je získat práva národní, „tak jak to udělal Izrael“. Jak to jde dohromady s kritikou politiky sionistů?

V Praze 2. srpna 2017

Milan Hanyš, Ph.D.